

Bascurriculum i klinisk nutrition för läkarutbildningen

Stiftelsen Svensk Näringsforskning (SNF) och Nordisk Federation för Medicinsk Undervisning (NFMU) arrangerade en nordisk konferens om näringslära i läkarutbildningen i mars 1995 (1). Ett resultat från mötet var att Läkaresällskapets sektion för näringslära tillsatte en arbetsgrupp för att utarbeta ett svenskt bascurriculum. Arbetsgruppen, bestående av *Gunnar Akner*, Stockholm, *Elisabet Forsum*, Linköping och *Peter Thesleff*, Lund, utarbetade ett förslag som remissbehandlades och antogs av sektionen vid Medicinska Riksstämman i november 1995. Ordförande i sektionen är *Göran Hallmans*, Umeå. Det föreslogs även att ämnet skulle benämnas klinisk nutrition.

Koordinatorer från varje lärosäte håller nu på att utses och ett första koordinatormöte kommer ske under hösten där vidare diskussioner skall föras om hur man skall komma igång med det praktiska genomförandet av undervisningen.

Genomförandet av undervisningen kommer att variera avsevärt mellan olika lärosäten och måste därför anpassas till lokala förutsättningar. Varje lärosäte måste därför specificera kraven på kunskap och färdigheter i klinisk nutrition i en lokalt utarbetad målbeskrivning.

Vi publicerar här den inledande beskrivningen och Bascurriculum som behandlar områdena *I. Basal fysiologi och patofysiologi*, *II. Diagnostik*, *III. Behandling* och *IV. Prevention*.

(1). *Asp, N-G, Akner G, Forsum E, Hådel K, Laser Reuterswärd A, Wersäll J: Näringslära i läkarutbildningen under förändring. Scand J Nutr/Näringsforskning 1995;3:123-4.*

BASCURRICULUM I KLINISK NUTRITION

Inledning

Ämnesområdet *Nutrition* har en stor bredd som sträcker sig från molekylär- och cellbiologiska mekanismer, via diagnostik och behandling av sjukdomar till befolkningsinriktade kostråd och andra preventiva nutritionsinsatser. Ett bascurriculum för ämnet i läkarutbildningen bör ange en ram för de kunskaper som en läkare behöver tillägna sig under grundutbildningen fram till läkarexamen. Beteckningen *Klinisk nutrition* har valts för att framhålla det angelägna i att nutritionsundervisningen för medicinare får en tydlig klinisk relevans och att ämnet därigenom förankras inom medicinen och jämställs med övriga medicinska specialiteter. Dessutom alluderar beteckningen till den internationellt vedertagna "Clinical Nutrition". En betydande del av bascurriculum utgöres dock av punkten "Basal fysiologi", eftersom den teoretiska delen av nutritionsämnet är en förutsättning för den tillämpade, kliniska delen.

I. Basal fysiologi och patofysiologi

Kroppssammansättning

Metoder för bestämning av kroppssammansättning
Kroppens normala sammansättning

Reglering av aptit/hunger och mättnad

Energi och näringsämnen

Definitioner, kemiska egenskaper
Digestion, absorption och metabolism
Funktioner och cellulära/molekylära mekanismer

Basal kost- och livsmedelskunskap

Förekomst av näringsämnen i livsmedel
Processpåverkan
Främmande ämnen/gifter i maten

Energi- och näringsbehov

Metoder för bestämning av energiomsättning
Principer för att fastställa energi- och näringsbehov
Behov vid olika normalfysiologiska tillstånd
Adaptationsmekanismer vid olika näringsintag
Energi- och näringsrekommendationer

Kostintag

Metoder att studera kostintag
Medelintag och spridning av intaget av kost/livsmedel i Sverige
Internationella jämförelser

Energi- och näringsintag

Transformation av kostintag till energi- och näringsintag
Medelintag och spridning av energi- och näringsintag i Sverige
Internationella jämförelser

Kroppens reaktion vid svält/övernutrition/trauma/sjukdom

II. Diagnostik

Nutritionsanamnes

Tidigare kost- och näringsintag
Vikt- och längd-utveckling
Social situation i relation till födointag
Åtfunktion (t.ex. aptit, tuggning, sväljning)
Mag-tarmsymptom (t.ex. illamående, kräkning, diarré)
Övrig anamnes i tillämpliga delar
Samarbete läkare - dietist - övriga personalkategorier

Nutritionstatus

Vikt och längd
Kroppssammansättning
Energiomsättning (bestämd genom t.ex. indirekt kalorimetri)
Vätskebalans
Funktionsförmåga t.ex. rörlighet, muskelstyrka
Allmänfysikaliskt status *presens* i tillämpliga delar

Biokemiskt status med relevans för nutrition

Lipidstatus: S-triglycerider, S-kolesterol
Proteinstatus: Serumproteiner, N-balans
Vitaminer och elektrolyter/spårämnen,
(t.ex. S-B₁₂, S-folat, S-Na, S-K, S-Mg, S-Ca, järnstatus)
Endokrint status, t.ex. B-glukos, Hb_{A1c}, thyroideastatus
Koagulationsstatus
Syra-bas-status
Immunfunktion
(t.ex. hudtest vid födoämnesallergi eller malnutrition)

Integrerad nutritionbedömning

Bedömning av nutritionsanamnes, nutritionstatus och biokemiskt status i relation till beräknat energi- och näringsbehov och andra samtidiga influenser exempelvis:
- aktuell ålder och utvecklingsfas (t.ex. pediatrik, geriatrik)
- aktuell energimetabol situation (anabolism – katabolism)
- aktuella patofysiologiska processer
- aktuella levnadsförhållanden
(t.ex. tobak, alkohol, fysisk aktivitet, psykosociala faktorer)
- aktuell behandling (t.ex. farmaka, kirurgi, radioterapi)

III. Behandling

Peroral nutrition

Kosttyper
Kostanpassning
Kosttillskott
Berikning

Enteral- respektive parenteral nutrition

Indikationer - kontraindikationer
Komplikationer
Teknik
Kontroll

Nutritionproblem och nutritionsbehandling vid:

- * diabetes mellitus
- * födoämnesintoleranser (t.ex. coeliaki, laktosintolerans, allergier)
- * hjärt-kärl-sjukdomar (t.ex. hjärtinsufficiens, ateroskleros med tillhörande riskfaktorer)
- * "inborn errors of metabolism"
- * lungsjukdomar (t.ex. kronisk obstruktiv lungsjukdom)
- * mag-tarm-sjukdomar (t.ex. malabsorptionssyndrom, dysfagi, lever/pancreassjukdomar)
- * malnutrition (t.ex. inom geriatrik, vid maligniteter)
- * njursjukdomar (t.ex. njursufficiens)
- * obesitas
- * specifika bristtillstånd (t.ex. sideropeni, kobalaminbrist, folsyrebrist)
- * trauma/kirurgi
- * uppfödningproblem hos barn
- * ätstörningar (t.ex. anorexia/bulimia nervosa)

Interaktion mellan näringsämnen och farmaka

Samarbete läkare – dietist – övriga personalkategorier

IV. Prevention

Samband mellan kost och hälsa nationellt och internationellt

Kost som riskfaktor respektive skyddsfaktor för uppkomst av sjukdom t.ex.

antioxidantia – prooxidantia
kostfibrer
lipider
måltidsordning

Preventiv intervention

indikationer
möjligheter
etik

Kostbudskap till olika målgrupper t.ex.

barn
ungdomar
gravida/ammande
äldre

Kostens betydelse för att optimera hälsan

Läkarens roll inom t.ex.

barn- och mödrahälsovård
skolhälsovård
tandhälsovård
äldringsvård